

- О. Лобачевська, В. Баранов // Вісник Львів. ун-ту. Серія біол. — 2014. — Вип. 65. — С. 255–265.
3. Кузярін О.Т. Бріофлора вугільних відвалів Львівсько-Волинського гірничо-промислового регіону / О.Т. Кузярін // Біологічні студії/ *Studia Biologica*. — 2013. — Т. 7, № 1. — С. 101–108.
 4. Лобачевська О.В. Мохоподібні породних відвалів Червоноградського гірничо-промислового району / О.В. Лобачевська // Чорноморськ. бот. ж. — 2012. — Т. 8, №1. — С. 67–76.
 5. Лобачевська О.В. *Campylopus introflexus* (Hedw.) Brid. — новий адвентивний вид моху для флори України / О.В. Лобачевська, Р.Р. Соханьчак // Укр. ботан. журн. — 2010. — Т. 67, № 3. — С. 432–437.
 6. Рыковский Г.Ф. Флора Беларуси. Мохообразные в 2 т. Под ред. В.И. Парфенова / Г.Ф. Рыковский, О.М. Масловский. — Мн.: Тэхналогія, 2004. — 437 с.
 7. Соханьчак Р.Р. Вплив моху *Campylopus introflexus* (Hedw.) Brid. на відновлення техногенних субстратів шахтних відвалів / Р.Р. Соханьчак, О.В. Лобачевська // Біологічні студії / *Studia Biologica*. — 2012. — Т. 6, № 1. — С. 101–108.
 8. During H.J. Life strategies of Bryophytes: a preliminary review / H.J. During // *Lindbergia*. — 1979. — № 5. — P. 2–18.
 9. Goffinet B. Morphology, anatomy and classification of the Bryophyta // In *Bryophyte Biology* / B. Goffinet. — Cambridge: University Press. — 2008. — P. 55–138.
 10. Mägdefrau K. Life-forms of Bryophytes. *Bryophyte Ecology* / K. Mägdefrau. — London; New York, 1982. — P. 45–58.

СТАН ОХОРОНИ ЦІННИХ ВІКОВИХ ДЕРЕВ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО НА ЗІНЬКІВЩИНІ

Лукаш О.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Пам'ятки природи — це окремі унікальні природні ділянки, які мають особливе наукове, естетичне або пізнавальне значення. Це найбільш переважаюча за загальною кількістю об'єктів категорія природно-заповідного фонду України. В нашому випадку — це вікові дерева, які пережили свій граничний вік та пов'язані з історією місцевостей на яких зростають. Вони займають незначні за площею території і тому в існуючій класифікації вживається термін «об'єкти».

На Полтавщині показник заповідності за останні десять років зріс майже в 5 разів, у Зіньківському районі він становить лише 1,26% від загальної площі [2]. Отже, сучасна природно-заповідна мережа (далі — ПЗМ) Зіньківщини не є в достатній мірі репрезентативною, а тому потребує оптимізації як у відношенні кількісного та якісного складу об'єктів, так і збільшення площі природно-заповідного фонду регіону за рахунок створення нових та розширення площ існуючих територій.

Автором проводилися дослідження біологічного та екологічного стану 17 вікових дубів, які зростають на території Зіньківського району (села Ступки, Малі Будища, Петрівка, Лютенські Будища, Ланьки та Бобрівник). Робота здійснювалася в два етапи. На першому етапі експедиційно-маршрутним методом було виявлено 12 екземплярів вікових дерев

дуба черешчатого в селах Ступки, Петрівка, Малі Будища, Лютенські Будища, обстежено і з'ясовано їх сучасний біологічний та екологічний стан. З'ясовано, що всі об'єкти мають вік від 245 до 410 років, тобто є деревами-довгожителами та певним чином пов'язані з історією населених пунктів, що визначає їх наукову, історичну і рекреаційну цінність, та доцільність збереження їх у статусі ботанічних пам'яток природи місцевого значення [1]. Проведено бесіди з головами сільських рад, і отримано позитивні результати, а саме видання рішення про оголошення ботанічними пам'ятками природи місцевого значення вікових дерев дуба черешчатого від Шилівської, Малобудищанської, Лютенськобудищанської сільських рад, Зіньківської районної ради та Полтавської обласної ради. Результати проведеної роботи опубліковані в районній газеті «Голос Зіньківщини» від 23 липня 2011 року.

На другому етапі було виявлено 5 екземплярів дуба черешчатого в селах Бобрівник та Ланьки. Далі робота проводилася у напрямку підготовки пакетів документів, та участь в організації створення заповідних об'єктів. Розроблені наукові обґрунтування щодо доцільності заповідань досліджених об'єктів. Площа проєктованої пам'ятки природи окремого об'єкта дуба звичайного становить 0,02 га. Орієнтований вік дерев — від 290 до 360 років. У цілому, під сімнадцять екземплярів дубів пропонувався відвести площу 0,34 га.

За результатами проведеної роботи щодо вивчення сучасного біологічного та екологічного стану вікових дерев, перспективних для заповідання, вперше були складені їх характеристики, які використані для наукового обґрунтування доцільності їх заповідання шляхом створення ботанічних пам'яток природи, подальших моніторингових досліджень та для ведення кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду Полтавщини. Розроблено практичні рекомендації щодо охорони та збереження цінних вікових дерев дуба звичайного у статусі ботанічних пам'яток природи, які можуть бути використані сільськими радами, на території яких розташовані вікові дерева, екологічними інспекторами, громадянами, учнями шкіл для покращення їх сучасного стану та забезпечення умов для недопущення погіршення їх екологічного стану.

На даний час 11 об'єктів із 17 досліджених оголошено ботанічними пам'ятками природи місцевого значення, що дало змогу розширити ПЗМ району як кількісно так і якісно, а також зберегти вікові дерева дуба черешчатого як унікальні біологічні та історичні об'єкти для майбутніх поколінь.

Література

1. Лукаш О. М. Збереження вікових дубів Зіньківщини — ботанічних пам'яток природи / О.М. Лукаш, Л.О. Харченко, Н.О. Стецюк // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України: м-ли Всеукр. наук.-практ. конф. — Полтава, 2012 — С. 134-136.
2. Природно-заповідний фонд Полтавської області : реєстр-довідник / Н.О. Смоляр. — Полтава : Швидкодрук, 2013. — 149 с.